

Sygn. akt: I ACa 1360/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 kwietnia 2014r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Miastkowska
Sędziowie:	SA Lilla Mateuszczyk (spr.) SA Tomasz Szabelski
Protokolant:	st.sekr.sądowy Grażyna Michalska

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2014r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **R. W.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w Ł.**

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 19 sierpnia 2013r. sygn. akt II C 1200/09

1. oddala obie apelacje;

2. nie obciąża powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej;

3. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz r.pr. A. K. prowadzącego Kancelarię Radcy Prawnego w Ł. kwotę 3.321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jedne) złotych brutto tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną świadczoną z urzędu na rzecz powoda w postępowaniu apelacyjnym.

I ACa 1360/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 sierpnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie z powództwa R. W. przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu o zadośćuczynienie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3500 złotych

tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 10 września 2009 roku do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałej części. Ponadto orzekł o kosztach procesu i wynagrodzeniu pełnomocnika powoda.

Rozstrzygnięcie powyższe Sąd Okręgowy oparł na ustaleniach opisanych w uzasadnieniu wyroku. Ustalenia te Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne.

Na podstawie poczynionych ustaleń, Sąd Okręgowy stwierdził, że wytoczone powództwo jest zasadne jedynie w niewielkiej części.

Sąd Okręgowy uznał, że wobec faktu odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności w warunkach przeludnienia, tj. poniżej minimalnej normy powierzchniowej 3 m² na osobę przez okres 53 dni, doszło do naruszenia dobra osobistego powoda w postaci jego godności i prawa do humanitarnego traktowania. W ocenie Sądu przeludnienie cel, w których zakwaterowany był powód, nie miało charakteru przejściowego i nie stanowiło szczególnie uzasadnionego wypadku w rozumieniu art. 248 § 1 k. w., a strona pozwana wbrew ciążącemu obowiązkowi nie wykazała zasadności swojego stanowiska, że przeludnienie cel, w których przebywał powód miało charakter czasowy i stanowiło szczególnie uzasadniony wypadek.

Ustalając kwotę zadośćuczynienia, Sąd miał również na względzie to, że wbrew twierdzeniom strony powodowej, powód przebywając w Areszcie Śledczym w Ł. w warunkach przeludnienia w 2009 r. nie doznał dolegliwości w zakresie zdrowia psychicznego. Stan zdrowia psychicznego powoda nie uległ pogorszeniu, był on w warunkach penitencjarnych w sposób prawidłowy poddany leczeniu psychiatrycznemu. Ponadto materiał dowodowy zgromadzony w sprawie w ocenie Sądu nie potwierdził zarzutów powoda co do braku dostępu do opieki medycznej, zakłócenia dopływu świeżego powietrza, nieodpowiedniego oświetlenia czy przekraczania dopuszczalnych norm temperatury w celi mieszkalnej, pozwanej jednostki penitencjarnej.

W ocenie Sądu zasądzona kwota zadośćuczynienia w wysokości 3.500 złotych uwzględnia charakter naruszonych dóbr osobistych i okres, przez jaki powód przebywał w warunkach przeludnienia oraz dolegliwości z tym związane. Natomiast zadośćuczynienie w wysokości żądanej przez powoda tj. kwocie 100.000 zł., miałooby charakter represji majątkowej.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k. c.

W przedmiocie kosztów procesu, z uwagi na sytuację życiową i majątkową powoda, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie 102 k. p. c., nie obciążając go kosztami procesu na rzecz strony pozwanej, oraz przyznał jego pełnomocnikowi z urzędu stosowne wynagrodzenie, według § 6 pkt. 6 w zw. z § 2 pkt. 3 i § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wniosły obie strony.

Powód zaskarżył powyższy wyrok w części oddalającej powództwo tj. w zakresie pkt. 2 sentencji wyroku, zarzucając naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez odmowę wiarygodności zeznaniom powoda, w zakresie w jakim powód zeznał, że przez większość czasu jego pobytu w Areszcie Śledczym w Ł. był osadzony w przeludnionych celach, nie miał należytego dostępu do opieki medycznej, a w celach, w których przebywał nie miał odpowiedniego oświetlenia, dopływu świeżego powietrza oraz stałej dopuszczalnej temperatury, przy jednoczesnym ustaleniu, że zeznania powoda są gołosłowne i nie znalazły oparcia m.in. w zeznaniach powołanych przez powoda świadków tj. R. C., K. S. i P. W. w sytuacji, gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do uznania zeznań powoda za niewiarygodne we wskazanym zakresie i dokonywania ustaleń faktycznych w oparciu jedynie o wybrane fragmenty zeznań powoda, w szczególności zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w tym zeznania powołanych przez powoda świadków tj. R. C., K. S. i P. W., jak również zasady logicznego rozumowania oparte na

doświadczeniu życiowym nie dają podstaw do odmowy wiarygodności twierdzeniom powoda w w/ w zakresie oraz przez odmowę wiarygodności zeznaniom świadków: R. C., K. S. i P. W., w zakresie w jakim wskazani świadkowie zeznali, że przez większość czasu pobytu powoda w Areszcie Śledczym w Ł. był on osadzony w przeludnionych celach, nie miał należytego dostępu do opieki medycznej, a w celach, w których przebywał nie miał odpowiedniego oświetlenia, dopływu świeżego powietrza oraz stałej dopuszczalnej temperatury, przy jednoczesnym uznaniu ich zeznań za wiarygodne w zakresie dotyczącym braku konfliktów powoda ze współwięźniami, ilości stolików, krzeseł i trudności w poruszaniu się po celi, w sytuacji gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do uznania zeznań ww. świadków za niewiarygodne we wskazanym zakresie i dokonywania ustaleń faktycznych w oparciu jedynie o wybrane fragmenty ich zeznań, a także naruszenie prawa materialnego tj. art. 23 k.c. w zw. z art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. przez błędną wykładnię i nieprawidłowe ustalenie wysokości „odpowiedniej sumy zadośćuczynienia”, a w konsekwencji zasądzenie zadośćuczynienia w symbolicznej wysokości, w sytuacji gdy kwota zadośćuczynienia musi być ustalana z uwzględnieniem rzeczywistej krzywdy poszkodowanego i musi odpowiadać aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa, a zatem w żadnym wypadku nie może być kwotą symboliczną.

W następstwie tak sformułowanych zarzutów powód wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonym zakresie i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez podwyższenie zasądzonej kwoty do kwoty 100.000,00 złotych wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 10 września 2009 roku do dnia zapłaty oraz przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu apelacyjnym z urzędu według norm przepisanych.

Pozwany zaskarżył wyrok w części tj. w zakresie pkt. 1 i 4 sentencji wyroku, zarzucając naruszenie prawa materialnego, w szczególności art. 23 kc poprzez przyjęcie, iż pozwany naruszył dobra osobiste strony powodowej, art. 24 § 1 kc w zw. z art. 448 k.c. poprzez przyjęcie, iż w realiach rozpoznawanej sprawy istniały przesłanki do zasądzenia na rzecz powoda kwoty 3.500 złotych oraz naruszenie przepisów postępowania art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie błędnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego.

W konkluzji pozwany wniósł o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, oraz zasądzenie od strony powodowej na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem I i II instancji według norm przepisanych ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji wraz z zasądzeniem na rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Obie apelacje są bezzasadne.

W pierwszej kolejności należało ocenić zasadność zarzutów podniesionych przez stronę powodową, tj. naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na odmowie dania wiary zeznaniom powoda oraz świadków R. C., K. S. i P. W..

Należy zauważyć, iż skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, iż sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania, lub doświadczenia życiowego. To jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (wyrok SN z dnia 06 listopada 1998 r., II CKN 4/98 LEX nr 322031). Zarzut dowolnego i fragmentarycznego rozważenia materiału dowodowego wymaga dla swej skuteczności konkretyzacji, i to nie tylko przez wskazanie przepisów procesowych, z naruszeniem których apelujący łączy taki skutek, lecz również przez określenie, jakich dowodów lub jakiej części

materiału zarzut dotyczy, oraz podania przesłanek dyskwalifikacji postępowania Sądu I instancji w zakresie oceny poszczególnych dowodów na tle znaczenia całokształtu materiału dowodowego oraz w zakresie przyjętej podstawy orzeczenia.

W niniejszej sprawie – zdaniem Sądu Apelacyjnego – nie można mówić o przekroczeniu przez Sąd I instancji granicy swobodnej oceny dowodów. Podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w istocie został sprowadzony do przedstawienia przez skarżącego własnej subiektywnej wizji zdarzenia, powód nie wskazał bowiem konkretnie w jaki sposób sąd orzekający naruszył zasady logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego przy ocenie wiarygodności osobowych źródeł dowodowych. Tymczasem Sąd I instancji w żaden sposób nie uchybił tym zasadom, dokonał bowiem oceny dowodów na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, dokonując równocześnie jego selekcji. W szczególności Sąd ocenił zeznania powoda, które zostały uznane za niewiarygodne w zakresie twierdzeń co do osadzenie go przez większą część pobytu w Areszcie Śledczym w Ł. w warunkach przeludnienia, co do braku dostępu do właściwej opieki medycznej, właściwego oświetlenia celi, dopływu świeżego powietrza oraz niskiej temperatury panującej w celi mieszkalnej. Ocena tych dowodów uwzględniła istnienie innych dowodów, których analiza oraz porównanie z dowodami powołanymi przez powoda prowadziła do konkluzji odmiennych.

W ocenie Sądu twierdzenia powoda o braku dostępu do właściwej opieki medycznej, braku właściwego oświetlenia celi i dopływu świeżego powietrza oraz niskiej temperatury panującej w celi mieszkalnej miały charakter dosyć ogólnikowy. Dowodzone przez powoda fakty pozostawały w sprzeczności z dowodami z dokumentów załączonych do sprawy w postaci notatki służbowej sporządzonej przez AŚ w Ł. (k. 28 tom I, k. 334 tom II), sprawozdania z wizytacji pozwanego zakładu karnego dokonanej przez sędziego penitencjarnego (k. 40 – 46 tom I, k. 121 – 126 tom I), opinii biegłego z zakresu budownictwa (k. 62 – 80 tom I) oraz z dokumentacji medycznej powoda (k. 128 tom I, k. 250 tom II) i zeznaniami świadków A. J., M. P., R. F. i K. M.. W ocenie Sądu Apelacyjnego zeznania wymienionych świadków, pracowników pozwanej jednostki penitencjarnej, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności przez powoda, nie budzą wątpliwości przy ocenie ich wiarygodności, nie są wzajemnie ze sobą ani z treścią załączonych do akt sprawy dokumentów sprzeczne, jak również wzajemnie ze sobą korespondują. Potwierdzają, że pozwana jednostka penitencjarna zapewniała powodowi odpowiednią opiekę medyczną, cele w których przebywał powód posiadały właściwą wentylację, oświetlenie, dopływ świeżego powietrza i odpowiednią temperaturę. Nadto przeprowadzone postępowanie dowodowe w sprawie wykazało, że powód będąc osadzony w pozwanej jednostce penitencjarnej w okresie od 29 stycznia do 25 sierpnia 2009 roku nie doznał dolegliwości psychicznych, jego stan zdrowia nie uległ pogorszeniu oraz był poddany właściwemu leczeniu psychiatrycznemu (opinia lekarska – k. 277 tom II, opinia biegłego z zakresu psychiatrii – k. 335 tom II). Poza tym, takie fakty nie umknęłyby zapewne uwadze sędziego wizytującego Areszt Śledczy, a z pewnością zostałyby dostrzeżone w trakcie kontroli działania wentylacji, przeprowadzanych systematycznie przez wyspecjalizowaną instytucję tym bardziej, że kontrole takie są inicjowane także skargami samych osadzonych.

Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącego, przyjęte przez Sąd kryteria wiarygodności i mocy dowodowej pozwoliły na prawidłową ocenę zeznań powoda i świadków R. C., K. S. i P. W.. Ocena tych zeznań uwzględniła istnienie innych dowodów w postaci dokumentów, domniemań faktycznych, a także opierała się na zestawieniu treści zeznań powoda i świadków z pozostałymi dowodami naświetlającymi okoliczności sprawy w sposób odmienny. Sąd Apelacyjny podziela w tym zakresie stanowisko Sądu I instancji, iż zeznania powoda i wymienionych świadków są niewiarygodne, z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ponowne ich przytaczanie jest zbędne.

Mając na uwadze powyższe należy uznać, że ustalony stan faktyczny odpowiada zebranemu w sprawie materiałowi dowodowemu, który został oceniony zgodnie z wymogami art. 233 § 1 k.p.c.

Powód nie ma racji twierdząc, że przyznane mu zadośćuczynienie jest nieadekwatne. Zasadniczym kryterium decydującym o wysokości należnego zadośćuczynienia jest przede wszystkim rozmiar doznanej przez pokrzywdzonego krzywdy, a niewymierny charakter takiej krzywdy sprawia, że ocena w tej mierze winna być dokonywana na podstawie całokształtu okoliczności sprawy. O wysokości zadośćuczynienia decyduje zatem sąd po szczegółowym

zbadaniu wszystkich okoliczności sprawy, kierując się podstawową zasadą, że przyznane zadośćuczynienie powinno przedstawiać realną wartość dla pokrzywdzonych. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, zarzut niewłaściwego określenia wysokości zadośćuczynienia mógłby być uwzględniony tylko wtedy, gdyby nie zostały wzięte pod uwagę wszystkie istotne kryteria wpływające na tę postać kompensaty (tak np. wyroki: z 24 stycznia 2000 r., III CKN 536/98, LEX nr 694226, z 26 lipca 2001 r., II CKN 889/00, LEX nr 52471 i z 18 kwietnia 2002 r., II CKN 605/00, LEX nr 484718). Uwzględnienie omawianego zarzutu mogłoby nastąpić także wtedy, gdyby Sąd Okręgowy uczynił jedno z wielu kryteriów decydujących o wysokości zadośćuczynienia elementem dominującym i przede wszystkim w oparciu o nie określił wysokość takiego zadośćuczynienia.

W rozpoznawanej sprawie Sąd I instancji trafnie wziął pod uwagę z jednej strony okres przebywania powoda w przeludnionej celi, w której na jednego osadzonego nie przypadało 3m² powierzchni, umieszczenie w celi kącika sanitarnego, który nie został oddzielony od reszty pomieszczenia, tak aby osadzeni mieli możliwość zachowania swojej intymności, a z drugiej jednak strony zarzuty dotyczące braku dostępu do opieki medycznej, zakłócania dopływu świeżego powietrza, nieodpowiedniego oświetlenia celi, niewłaściwej temperatury i wentylację celi, które nie zostały w toku postępowania udowodnione, zatem Sąd w sposób prawidłowy uznał, że odpowiednią kwotą zadośćuczynienia będzie kwota 3.500 złotych.

Kierując się wyżej przedstawionymi przesłankami za bezzasadny należało uznać zarzut strony pozwanej dotyczący naruszenia przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 448 k.c.

Nie jest również zasadny zarzut pozwanego w zakresie naruszenia prawa materialnego art. 23 i art. 24 § 1 k. c. Stosownie do art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego. Katalog dóbr osobistych z cytowanego przepisu jest otwarty, zatem niewątpliwie godność i prawo do humanitarnego traktowania także stanowi dobro osobiste, które może zostać naruszone. Natomiast ochronę dóbr osobistych reguluje art. 24 k. c. Wynika z niego domniemanie bezprawności naruszenia dobra osobistego, co oznacza, że wykazanie samego faktu naruszenia dobra obciąża powoda, natomiast na pozwanym spoczywa wykazanie, że jego działanie lub zaniechanie nie było bezprawne. Z powołanego przepisu wynika bowiem jednoznacznie, że ochrona przysługuje tylko przed działaniem bezprawnym.

Wbrew argumentom przytoczonym w treści apelacji, strona pozwana nie wykazała istnienia okoliczności usprawiedliwiających jej bezprawne działanie. Pozwana nie wykazała, że przeludnienie cel, w których przebywał powód, miało charakter czasowy i stanowiło szczególnie uzasadniony wypadek. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że powód w okresie od 29 stycznia do 25 sierpnia 2009 roku przebywał w Areszcie Śledczym w Ł. w warunkach przeludnienia, czyli poniżej dopuszczalnej normy 3 m² na jednego osadzonego. Podkreślenia wymaga fakt, że strona pozwana – Skarb Państwa reprezentowana przez Areszt Śledczy w Ł. powinna, niezależnie od dysponowania niewystarczającymi środkami finansowymi, zapewnić osadzonym zgodne z obowiązującymi przepisami prawa warunki przebywania w celach o powierzchni co najmniej 3 m².

W ocenie Sądu za niezasadny należy również uznać zarzut strony pozwanej, że skonstruowany przez Sąd I instancji stan faktyczny jest błędny i opiera się na wadliwie ocenionych dowodach. Sąd Apelacyjny ustosunkował się do tego zarzutu w pierwszej kolejności niniejszego uzasadnienia i ponowne ich przytoczenie jest zbędne.

Z tych wszystkich względów, Sąd Apelacyjny uznał obie apelacje za nieuzasadnione i oddalił je na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu orzekł na mocy art. 102 k.p.c. uwzględniając sytuację majątkową powoda oraz uznanie roszczenia za usprawiedliwione co do zasady.

Sąd odwoławczy przyznał pełnomocnikowi powoda wynagrodzenie za pomoc prawną udzieloną z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w wysokości 3.321 złotych, stosując § 2 oraz § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia

MS z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z zm.).